

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

T.W.M. Beeloo (Volt), R. van Aelst (SP), E.A.D. Rozenberg (D66), A.H.K. van Viegen (PvdD), T. van Vugt (JA21) en P.J.H.D. Verkoelen (50PLUS)
(d.d. 23 januari 2024)

Nummer

4048

Onderwerp

PFAS in drinkwater

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Met bezorgdheid hebben wij kennisgenomen van recente ontwikkelingen met betrekking tot de aanwezigheid van schadelijke PFAS-stoffen in ons drinkwater, met name als gevolg van het gebruik van PFAS in gewasbeschermingsmiddelen. Deze gifstoffen kunnen het immuunsysteem aantasten, de vruchtbaarheid verminderen en nier- en teelbalkanker veroorzaken. Tegen pfas-producenten lopen meerdere rechtszaken wegens het vervuilen van de omgeving. De productie van Chemours in Dordrecht ligt gedeeltelijk stil vanwege het lozen van pfas-soort TFA (Trifluorazijnzuur) zonder vergunning. Een recent artikel in het Financieel Dagblad¹ heeft de aandacht gevestigd op de zorgen van drinkwaterbedrijven en de uitzonderingen voor gewasbestrijdingsmiddelen die door de Europese Commissie worden overwogen met betrekking tot het voorgestelde PFAS-verbod.

Om meer duidelijkheid te krijgen over de standpunten en acties van het College, willen wij graag de volgende vragen voorleggen

- 1. Zijn GS op de hoogte van het artikel en wat is de reactie van het college op het artikel?*

Antwoord

Ja, GS hebben kennisgenomen van het artikel in het Financieel Dagblad. GS zijn eveneens bekend met de zorgen die de drinkwaterbedrijven uitspreken via dit artikel. Onze verdere reactie lichten we hieronder toe.

- 2. Zijn GS ermee bekend dat het RIVM als risico's van PFAS ziet: "dat PFAS nauwelijks afbreken in het milieu; toxisch zijn; zich gemakkelijk verspreiden in het milieu en ophopen in het menselijk lichaam, in dieren en planten"? En dat het RIVM daarom aangeeft dat het belangrijk is te voorkomen dat PFAS in het milieu terechtkomen?*

Antwoord

Ja, dit is bekend.

¹ fd.nl - [Drinkwaterbedrijven ontstemd: boeren mogen PFAS blijven spuiten](#)

3. *Onderschrijven GS de zorgen van drinkwaterbedrijven over de aanwezigheid van schadelijke PFAS-stoffen in drinkwater als gevolg van het gebruik van PFAS in pesticiden? Zo ja, wat zijn de standpunten en inspanningen van het College om in actie te komen tegen de gevaren van PFAS? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

GS delen de zorgen die de drinkwaterbedrijven hebben. De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat, naast de druk veroorzaakt door PFAS, ook in toenemende mate onder druk door verontreinigingen uit de landbouw, industrie en huishoudens. Denk aan medicijnresten, bestrijdingsmiddelen, zware metalen, nitraat en fosfaat. Deze situatie is de afgelopen jaren niet significant verbeterd. Daar tegenover staat dat drinkwaterbedrijven, door middel van grondige zuivering tegen toenemende kosten, veilig drinkwater van hoge kwaliteit leveren.

Vanuit wet- en regelgeving bezien is de provincie geen bevoegd gezag voor de toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Net zoals andere provincies volgen wij op dit moment het landelijk kader voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen, op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Dit betekent dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) beoordeelt wat de risico's zijn voor mens, dier en milieu. Zij bepalen in Nederland welke biociden en gewasbeschermingsmiddelen verkocht en gebruikt mogen worden en volgens welke voorschriften. Wij handhaven niet op deze door Ctgb toegelaten stoffen, dat is een taak van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Daarnaast zijn in de regel de colleges van Burgemeester & Wethouders het bevoegd gezag voor landbouwinrichtingen.

GS zijn bevoegd gezag voor de taken rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij ongeveer 350 complexe inrichtingen (bedrijven die door aard en omvang grote gevolgen kunnen hebben voor de leefomgeving) binnen Zuid-Holland. Ons beleid is vastgelegd in de Nota VTH en wij hanteren een strikte aanpak bij de vergunningverlening van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en potentiële ZZS om de emissies van deze stoffen, waaronder PFAS, te minimaliseren. De provincie blijft zich met deze bronaanpak, binnen de mogelijkheden die wet- en regelgeving bieden, inzetten voor een verdere vermindering van de PFAS-emissies.

Daarnaast wordt via het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) gewerkt aan het verbeteren van de waterkwaliteit in brede zin (Kaderrichtlijn Water). In nauwe samenwerking met boeren en tuinders worden voorstellen uitgewerkt en uitvoeringsafspraken gemaakt over reductie van emissies naar de omgeving. Dit gaat bijvoorbeeld over emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar oppervlakte- en grondwater.

4. *Zijn GS ermee bekend dat PFAS gebruikt worden om de werkzaamheid van pesticiden te versterken en dat op deze wijze minimaal 100 ton PFAS per jaar in het milieu komt?*

Antwoord

Wij zijn er mee bekend dat PFAS gebruikt wordt om de werkzaamheid van pesticiden te versterken. Wij hebben geen inzicht in de hoeveelheid PFAS die via pesticiden in het milieu komt.

5. *Hoe gaan GS om met de normoverschrijdingen van PFAS-houdende bestrijdingsmiddelen in waterbronnen, zoals gerapporteerd door drinkwaterbedrijven?*

Antwoord

Voor drinkwater zijn normen voor stoffen (waaronder PFAS) vastgesteld in het Drinkwaterbesluit. De drinkwaterbedrijven zorgen ervoor dat de kwaliteit van het drinkwater aan deze normen voldoet en rapporteren hierover aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), die bij de beoordeling daarvan wordt ondersteund door het RIVM.

Voor PFAS-gehalten in *ruwwaterbronnen* (dat zijn grondwaterbronnen of oppervlaktewaterbronnen welke door drinkwaterbedrijven worden gebruikt voor de productie van drinkwater) zijn momenteel nog geen normen beschikbaar. Drinkwaterbedrijven hebben hier geen invloed op. Zij moeten in toenemende mate het water uit de ruwwaterbron zuiveren, tot het drinkwater als eindproduct voldoet aan de normering in het Drinkwaterbesluit. De drinkwaterbedrijven hebben hun drinkwaterzuivering installaties dusdanig ontworpen dat het drinkwater aan de normen uit het Drinkwaterbesluit voldoet en dus veilig gedronken kan worden.

De provincie heeft hierbij geen rol van bevoegd gezag. Wel heeft de provincie de taak om de drinkwaterbronnen te beschermen. In de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (ZHOV) zijn regels opgenomen waaraan degenen die activiteiten uitvoeren in de grondwaterbeschermingsgebieden zich moeten houden. Het toetsen van milieubelastende activiteiten, het afhandelen van meldingen en het verlenen van vergunningen met betrekking tot activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden gebeurt voor het hele grondgebied van Zuid-Holland door Omgevingsdienst Haaglanden.

Voor wat betreft het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn de richtlijnen van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) van toepassing. GS ondersteunen het Rijk in de aanvraag voor een Europees verbod van PFAS bij het Europees chemicaliën agentschap voor niet essentiële toepassingen, en zet in op minimalisatieverplichting bij het afgeven van vergunningen.

De kwaliteit van het drinkwater is goed zegt u op de website Staat van Zuid-Holland², echter erkent u daar ook dat er met opkomende nieuwe stoffen druk komt te staan op de kwaliteit.

6. *Hebben GS zicht op het gebruik van gewasbestrijdingsmiddelen met PFAS in Zuid-Holland?*

Antwoord

Nee. Wij hebben als provincie geen zicht op het gebruik van gewasbestrijdingsmiddelen, waaronder gewasbestrijdingsmiddelen met PFAS. Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) is verantwoordelijk voor de toelating op de Nederlandse markt. De Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen.

² <https://staatvan.zuid-holland.nl/portfoliopage/drinkwater/#:~:text=Goed%20en%20voldoende%20drinkwater%20is,wel%20onder%20druk%20te%20staan.>

7. *Heeft u een algemeen beeld van deze druk door PFAS op het drinkwater en wat dat voor consequenties heeft op de beschikbaarheid van drinkwater in Zuid-Holland?*

Antwoord

Ja. Vooropgesteld moet worden dat het veilig is om drinkwater te drinken. De drinkwaterbedrijven monitoren de drinkwaterkwaliteit en publiceren de concentraties aan stoffen op hun websites. Rapporten over de waterkwaliteit worden verstuurd naar de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) op grond van de Drinkwaterwet. Tegelijkertijd baart de toename van PFAS de drinkwaterbedrijven grote zorgen. Aanvullende zuivering zal op termijn steeds kostbaarder worden en meer inspanning vragen.

Naast het behouden van de drinkwaterkwaliteit staan diverse drinkwaterbedrijven de komende jaren ook nog voor een andere grote opgave; namelijk de instandhouding van de *kwantiteit* van het drinkwater. Hiertoe worden momenteel aanvullende bronnen voor drinkwatervoorziening verkend en gerealiseerd. Ook dan zal de vervuiling van PFAS een extra zuiveringsinspanning vragen. Deze extra zuiveringsinspanning zorgt voor toenemende (ruw)waterverliezen tijdens het productieproces. Dit betekent dat er vanuit bestaande (grond)waterbronnen minder overblijft voor de productie van drinkwater. Met andere woorden; door de benodigde extra zuiveringsinspanning wordt de bron kwantitatief zwaarder belast. Daarmee heeft de druk door PFAS een negatieve invloed op de beschikbaarheid van drinkwater. Dit draagt bij aan de noodzaak om de wincapaciteit uit te breiden.

8. *Hoe beoordelen GS de toelating van PFAS in pesticiden, die gebruikt worden voor gewassen in de open lucht, door het College voor Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB), waardoor de PFAS op de gewassen, de grond en uiteindelijk door af- en uitspoeling in het oppervlaktewater terecht komen?*

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 3, GS zijn niet het bevoegd gezag als het gaat om het toelaten of het gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen, waaronder gewasbeschermingsmiddelen met PFAS. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het Ctgb. Wij gaan er van uit dat het Ctgb de toegekende taken naar behoren uitvoeren.

Zoals in het artikel van het Financieel Dagblad aangegeven, geeft het Ctgb aan geen wettelijke basis te hebben om bij de toelating van middelen rekening te houden met (Europese en nationale) waterkwaliteitsnormen. Het is aan het ministerie van LNV om dit te wijzigen met inachtneming van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn water (KRW). Vanuit Vewin (Vereniging van drinkwaterbedrijven in Nederland), IPO en de Unie van Waterschappen is op dit punt actie ondernomen richting het ministerie.

9. *Is bescherming tegen PFAS voor drinkwatervoorzieningen, volksgezondheid en natuur voldoende geborgd in het huidige VTH-stelsel?*

Antwoord

Voor wat betreft de emissies naar lucht en indirect naar water, geldt in Zuid-Holland voor bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen reeds aangescherpt beleid voor (potentieel) Zeer Zorgwekkende Stoffen ((p)ZZS). PFAS maken onderdeel uit van deze categorie (potentieel) zeer zorgwekkende stoffen. Dit (p)ZZS beleid wordt toegepast via vergunningen, toezicht en handhaving, maar is tot nu toe geen landelijk beleid. Hierdoor wordt toepassing van ons strenge beleid soms juridisch aangevochten. Daarom onderschrijven wij het Europese restrictievoorstel voor alle PFAS en hebben wij bij het Rijk aangegeven dat wet- en regelgeving rond (p)ZZS onvoldoende is. De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen met als gevolg dat het RIVM momenteel onderzoek doet met als doel bevoegde gezagen, zoals GS, voldoende onderbouwing te leveren om PFAS en F-gassen te kunnen behandelen als ZZS.

Volgens de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) wordt gezondheid nog onvoldoende zwaar meegewogen bij vergunningverlening en vraagt dit om een wijziging van wet- en regelgeving. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is in overleg met de andere overheden bezig hiervoor een actieprogramma op te stellen.

10. *Welke mogelijkheden ziet u om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die een hoge druk op het drinkwater en de kwaliteit van ons milieu, zoals die met PFAS verder aan banden te leggen?*

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 3, GS zijn niet het bevoegd gezag als het gaat om het toelaten of het gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen, waaronder gewasbeschermingsmiddelen met PFAS. Het Ctgb is verantwoordelijk voor de toelating op de Nederlandse markt. De Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen.

11. *Overweegt het College aanvullende maatregelen om de gezondheidsrisico's van pesticiden met PFAS te verminderen?*

Antwoord

Zie de antwoorden en toelichting bij vragen 3, 5 en 9.

12. *Kunt u aangeven wat deze bestrijdingsmiddelen met PFAS voor invloed hebben op het geproduceerde voedsel waarmee het bewerkt is? Zo nee, bent u bereid om bij het RIVM en het Rijk aan te dringen op onderzoek hiernaar? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Nee. Het beoordelen van de invloed van bestrijdingsmiddelen op het geproduceerde voedsel is aan het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen (Ctgb) en aan de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). In relatie tot drinkwater heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) gerapporteerd over PFAS in voedsel en drinkwater.

In Zuid-Holland komen de partijen al langere tijd eensgezind op tegen de PFAS uitstoot van Chemours en dit bedrijf aansprakelijk stellen voor de door hen veroorzaakte schade.

13. *Bent u met de indieners van mening dat de wijze van omgaan met PFAS schade door Zuid-Holland niet af moet hangen van wie de uitstoter is? Met andere woorden, uitgestoten door de landbouw zou even hard teruggedrongen moeten worden als uitgestoten door Chemours? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waar zien we dit terug in beleid?*

Antwoord

Er is nog onvoldoende bekend over de specifieke impact van de duizenden onderling verschillende PFAS die er bestaan, zie ook de toelichting bij het antwoord op vraag 14. Ook het type uitstoters is diffuus: in Nederland, maar ook in Duitsland, Frankrijk en België, staan fabrieken die PFAS maken. Vanuit de productieprocessen in die fabrieken, maar ook via het gebruik van PFAS en via diverse afvalstromen, komen PFAS in het milieu.

GS zetten in op het terugdringen van PFAS, zie tevens de antwoorden bij vragen 3, 5 en 9. Voor wat betreft de uitzondering van gewasbeschermingsmiddelen in het voorgestelde Europese PFAS verbod, zie het antwoord op vraag 15.

14. *Is de schade door de PFAS die Chemours uitstoot anders dan de schade door landbouwgif PFAS?*

Antwoord

PFAS is een verzamelnaam voor duizenden stoffen, met wisselende toxiciteit. In een [inventarisatierapport van het RIVM](#) staat dat volgens de Ctgb-toelatingendatabank in ongeveer 5% van de bestrijdingsmiddelen PFAS zit. Het gaat dan om de werkzame stof in het bestrijdingsmiddel zelf, niet om hulpstoffen. Deze werkzame stoffen zijn over het algemeen heel andere soorten PFAS dan de PFAS die we rond Chemours vinden.

Wat betreft de hulpstoffen: uit antwoorden van de ministeries van LNV en I&W op Kamervragen gesteld door lid Akerboom (PvdD) (zie: [Beantwoording vragen inzake PFAS in bestrijdingsmiddelen, 16 februari 2024](#)) blijkt dat vijf toegelaten gewasbeschermingsmiddelen en één toegelaten biocide PFAS als hulpstof bevatten. Hulpstoffen zijn stoffen die de effectiviteit en werking van het middel verhogen. Hulpstoffen zijn heel andere soorten PFAS dan werkzame stoffen.

Wij kunnen niet beoordelen in hoeverre de schade door deze soorten PFAS van elkaar verschilt.

15. *Wat is het standpunt van GS met betrekking tot het uitzonderen van gewasbeschermingsmiddelen van het voorgestelde PFAS-verbod?*

Antwoord

Wij volgen in deze de inzet van het Rijk. Nederland werkt, samen met Denemarken, Duitsland, Noorwegen en Zweden, aan een voorstel voor een Europees verbod op PFAS. De enige uitzonderingen van de scope van dit voorgestelde verbod zijn de *werkzame stoffen* in gewasbeschermingsmiddelen, biociden en medische toepassingen. De reden voor de voorgenoemde uitzondering is dat deze groepen eigen, specifieke Europese regelgeving voor toelating kennen met een autorisatieplicht waarin risico's voor mens en milieu worden afgewogen. *Hulpstoffen* in gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn wel onderdeel van het restrictievoorstel van het Rijk. Wij volgen de voortgang inzake het restrictievoorstel PFAS van Nederland en de andere landen bij het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA), zie ook de beantwoording bij vraag 16. Waar nodig vragen we aandacht bij het Rijk voor snelle besluitvorming inzake het restrictievoorstel.

16. *Wat is de inzet van het Huis van de Nederlandse Provincies geweest op dit dossier PFAS in de lobby naar de Europese Commissie?*

Antwoord

In 2023 hebben wij in samenwerking met IPO en andere provincies een reactie ingediend op het ontwerp restrictievoorstel PFAS bij het Europese ECHA. Op dit moment schrijven 2 Europese wetenschappelijke commissies een advies over de in 2023 ingediende reacties op het restrictievoorstel. Dit advies zal worden ingediend bij de Europese Commissie, die vervolgens, naar verwachting in 2025, een definitief voorstel zal voorleggen voor besluitvorming door de lidstaten.

Vanuit het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) wordt het advies- en besluitvormingstraject door de Europese Commissie nauwlettend gevolgd. Het HNP heeft op basis van het IPO-standpunt een position paper geschreven. Dit paper ligt voor bij Vewin/Unie van Waterschappen om hen te ondersteunen en samen op te trekken bij de lobby naar een totaal verbod op PFAS. Het idee is om in 2024 samen met Vewin/Unie van Waterschappen een aantal acties op te zetten om het geluid tegen PFAS krachtig te laten horen. Welke acties dit zijn wordt momenteel besproken.

De vervuiling met PFAS door Chemours heeft grote economische schade aan de regio toegebracht en bijvoorbeeld geleid tot hogere kosten voor het leveren van schoon drinkwater.

17. *Welke economische schade brengt de uitstoot van PFAS door de landbouw toe?*

Antwoord

Deze schade is niet gekwantificeerd.

Den Haag, 26 maart 2024

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA drs. J. Smit